

Briselē, 2022. gada 29. septembrī
(OR. en)

Starpiestāžu lieta:
2022/0298(COD)

12863/22
ADD 3

SOC 521
EMPL 367
SAN 539
IA 146
CODEC 1391

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2022. gada 29. septembris
Saņēmējs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
K-jas dok. Nr.:	SWD(2022) 312 final
Temats:	KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS IETEKMES NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMA ZIŅOJUMS Pavaddokuments dokumentam Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2009/148/EK par darba ņēmēju aizsardzību pret risku, kas saistīts ar pakļaušanu azbesta iedarbībai darba vietā

Pielikumā ir pievienots dokuments SWD(2022) 312 *final*.

Pielikumā: SWD(2022) 312 *final*

Briselē, 28.9.2022.
SWD(2022) 312 final

KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS
IETEKMES NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMA ZIŅOJUMS

Pavaddokuments dokumentam

Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai,

**ar ko groza Direktīvu 2009/148/EK par darba ņēmēju aizsardzību pret risku, kas saistīts
ar pakļaušanu azbesta iedarbībai darba vietā**

{COM(2022) 489 final} - {SEC(2022) 342 final} - {SWD(2022) 310 final} -
{SWD(2022) 311 final}

A. Rīcības nepieciešamība

Pamatojums. Risināmā problēma

Arodvēzis ir ar darbu saistītu nāves gadījumu galvenais cēlonis Eiropas Savienībā¹. Arodvēzi galvenokārt izraisa kancerogēnu vielu, piemēram, azbesta, iedarbība. Azbests ir ārkārtīgi bīstama kancerogēna viela, kas, lai gan vairs [netiek plaši izmantots ES](#), joprojām ir daudzās vecās ēkās. Ekspozīcija azbestam var izraisīt, piemēram, mezoteliomu² un plaušu vēzi, turklāt no brīža, kad cilvēks bijis ekspozēts azbesta iedarbībai, līdz pirmajiem slimības simptomiem var paiet pat 30 gadi. No visiem vēža veidiem, kas dalībvalstīs atzīti par arodvēzi, 78 % ir saistīti ar azbestu³.

Risks, ko rada vielas iedarbība, galvenokārt ir saistīts ar rīkošanos ar azbestu un azbesta šķiedru izplatīšanos būvdarbu, piemēram, renovācijas un nojaukšanas, laikā. Dalībvalstīs atšķiras temps, ar kādu tās aizvāc azbestu, un tas atkarīgs gan no ēku fonda vecuma, gan izvēlētajās pieejas šī jautājuma risināšanai. Tomēr jāņem vērā, ka pieaugošā vajadzība palielināt energoefektivitāti nozīmē, ka būvniecības nozarē strādājošie azbesta ietekmei visās ES dalībvalstīs ir pakļauti visvairāk. Energoefektivitātes palielināšana ir saistīta ar ES izvirzīto zaļo kursu, lai kļūtu par pirmo klimatneitrālo kontinentu līdz 2050. gadam⁴. Tādējādi paredzams, ka līdz ar Renovācijas viļņa stratēģijas ieviešanu visās ES valstīs attiecīgie darbinieki tiks pakļauti lielākai azbesta iedarbībai⁵. Tiek lēsts, ka azbesta iedarbībai ir pakļauti 4,1–7,3 miljoni darbinieku, no kuriem 97 % strādā būvniecības nozarē.

Eiropas Savienībā darba ņēmēju aizsardzību pret risku, kas saistīts ar pakļaušanu azbesta iedarbībai darba vietā, regulē Direktīva 2009/148/EK (Direktīva par aizsardzību pret azbesta iedarbību darba vietā). Jaunākajā Direktīvas 2009/148/EK padziļinātajā izvērtējumā⁶ tika secināts, ka šīs direktīvas piemērošana joprojām ir ļoti nozīmīga un rezultatīva. Pētījumā, kas bija izvērtējuma pamatā⁷, tika secināts, ka ir pierādījumi, kas apstiprina arodekspozīcijas robežvērtības (AR) pazemināšanu, lai palielinātu Direktīvas 2009/148/EK piemērošanas nozīmīgumu un rezultativitāti. AR pārskatīšanu atbalsta arī jaunākais novērtējums par ES darba aizsardzības direktīvu īstenošanu, kas attiecas uz laikposmu no 2013. līdz 2017. gadam⁸. Turklāt 2021. gada novembrī trīspusējā Darba drošības un veselības aizsardzības padomdevēja komiteja (ACSH) vienprātīgi vienojās par nepieciešamību pazemināt pašreizējo AR.

¹ Eiropas Savienībā arodvēzis ar 52 % īpatsvaru ir pirmajā vietā ar darbu saistīto nāves gadījumu cēloņu sarakstā, apsteidzot asinsrites slimības (24 %), traumas (2 %) un citus cēloņus (22 %) (2017. gada dati par ES, tostarp par Apvienoto Karalisti (<https://visualisation.osha.europa.eu/osh-costs#!/>)).

² Mezotelioma ir vēža veids, kas attīstās plānā audu kārtā (jeb mezotēlijā), kas nosedz iekšējos orgānus.

³ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/experimental-statistics/european-occupational-diseases-statistics>.

⁴ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_lv

⁵ Komisijas paziņojums “Eiropas Renovācijas vilnis — par zaļākām ēkām, jaunām darbvietām un labāku dzīvi” (COM(2020) 662 final).

⁶ ES darba aizsardzības direktīvu 2017. gada *ex post* izvērtējums ([SWD\(2017\) 10 final](#)).

⁷ [ES darba aizsardzības direktīvu praktiskās īstenošanas izvērtējums ES dalībvalstīs](#).

⁸ Dienestu darba dokuments (SWD(2021) 148 final), kas pievienots ES stratēģiskajam satvaram par drošību un veselības aizsardzību darbā 2021.–2027. gadam.

Ja ES līmenī netiks veikti nekādi pasākumi un tiks ņemtas vērā tikai tās profesijas, kurās strādājošie šobrīd tiek pakļauti azbesta iedarbībai, paredzams, ka nākamo 40 gadu laikā Eiropas Savienībā tiks konstatēti 884 vēža gadījumi, kas saistīti ar azbesta iedarbību darba vietā⁹. Paredzams, ka tajā pašā laikposmā 707 darba ņēmēji mirs no vēža, kas saistīts ar arodekspozīciju azbestam. Šāda daudzuma vēža gadījumu veselības aprūpes izmaksas tiek lēstas no 228 miljoniem EUR līdz 438 miljoniem EUR.

Riskam pakļauto darbinieku skaits	Sekas veselībai	Paredzamais saslimšanas gadījumu skaits (2021–2061)	Paredzamais nāves gadījumu skaits (2021–2061)	Paredzamās veselības aprūpes izmaksas (neto pašreizējā vērtība)
4 100 000– 7 300 000	Plaušu vēzis Mezotelioma Balsenes vēzis Olnīcu vēzis	884	707	228– 438 miljoni EUR

Mērķi, ko paredzēts sasniegt ar šo iniciatīvu

Šīs iniciatīvas galvenais vispārējais mērķis ir vēl vairāk stiprināt darba ņēmēju tiesības uz augstas kvalitātes drošību un veselības aizsardzību darbā un novērst ar arodvēzi saistītas slimības un nāvi.

Lai atbalstītu vispārējo mērķi, iniciatīvai būs šādi konkrētie mērķi:

- Direktīvā 2009/148/EK norādītās AR piemērošanu padarīt rezultatīvāku, atjauninot to saskaņā ar zinātniskiem aprēķiniem; un
- panākt darba ņēmējiem vienotāku un labāku aizsardzību pret azbestu visā ES.

ES līmeņa rīcības pievienotā vērtība

Direktīvas 2009/148/EK atjaunināšana, lai ņemtu vērā jaunākos pieejamos zinātniskos pierādījumus, ir iedarbīgs veids, kā nodrošināt, ka preventīvos pasākumus attiecīgi atjaunina visās dalībvalstīs.

AR pārskatīšana minētajā direktīvā pilnībā nenovērsīs atšķirības starp dalībvalstīm, bet palīdzēs saskaņot robežvērtības visā ES. Tāpēc pārskatīta AR Eiropas Savienībā ļauj panākt saskaņotāku un labāku aizsardzību darba ņēmējiem un vienlīdzīgus konkurences apstākļus uzņēmumiem visā ES. Arī uzņēmumiem, kas vēlas darboties vairākās dalībvalstīs, būs atvieglota strādāšana, jo dažādās dalībvalstīs būs līdzīgākas robežvērtības. Tas var ļaut tiem ietaupīt, proti, uzņēmumi varētu ieviest vienotus risinājumus dažādās darbības vietās, nevis izstrādāt katrai atsevišķu, lai nodrošinātu atbilstību AR prasībām dažādās dalībvalstīs.

⁹ Tostarp mezotelioma un plaušu, balsenes un olnīcu vēzis.

ES līmeņa rīcība, visticamāk, radīs taisnīgākus nosacījumus darba ņēmējiem un zemākas veselības aprūpes izmaksas, kas ir taisnīgāk sadalītas starp dalībvalstīm.

Pārskatot AR visā Eiropas Savienībā, dalībvalstīm vairs nav nepieciešams veikt savu zinātnisko analīzi, tādējādi, visticamāk, būtiski ietaupot administratīvās izmaksas. Direktīvas 2009/148/EK grozījumus var izdarīt tikai ar ES līmeņa rīcību.

B. Politikas risinājumu varianti

Apsvērtie leģislatīvie un neleģislatīvie politikas risinājumu varianti. Vēlamais variants. Pamatojums

Gan pašreizējo pamatnostādņu pārskatīšana, gan īpašu pasākumu pieņemšana maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU) vairs netiek apsvērta, jo šie varianti tika uzskatīti par mazāk iedarbīgiem, lai sasniegtu iniciatīvas mērķus.

Kā vispiemērotākā pieeja ir izvēlēta ES arodekspozīcijas robežvērtības pārskatīšana Direktīvā 2009/148/EK. Ir izvērtēti vairāki AR scenāriji, ņemot vērā Eiropas Ķimikāliju aģentūras riska novērtēšanas komitejas zinātnisko novērtējumu¹⁰, trīspusējās *ACSH* atzinumu¹¹ un dalībvalstīs spēkā esošās AR. Zinātniskais novērtējums sniedz stabilu pierādījumu bāzi, savukārt *ACSH* atzinums, kurā ņemti vērā arī sociāli ekonomiskie un īstenojamības apsvērumi, sniedz svarīgu informāciju, lai sekmīgi ieviestu pārskatīto AR.

Pamatojoties uz rūpīgu ietekmes novērtējumu, par vēlamu tika izvēlēts variants noteikt šādu AR: 0,01 šķiedra uz cm³, jo tas ir labākais scenārijs rezultativitātes, efektivitātes un saskaņotības ziņā.

Tika apsvērta iespēja pārskatīt citus Direktīvas 2009/148/EK noteikumus, ko pieprasīja darba ņēmēju organizācijas, un Eiropas Parlamenta rezolūcija tika izskatīta, bet netika izvēlēta. Diskusijas ar trīspusējo *ACSH*, zinātniskā analīze un apspriešanās ar ES sociālajiem partneriem divos posmos saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 154. pantu bija vērstas uz AR atjaunināšanu steidzamības kārtā, nevis uz minētās direktīvas plaāku pārskatīšanu, pamatojoties uz tās *ex post* izvērtējuma konstatējumiem¹². Veiktās darbības neietekmēs turpmāko novērtējumu rezultātus un citu Direktīvas 2009/148/EK noteikumu iespējamo pārskatīšanu. Tomēr jāatzīmē, ka dalībvalstis var ieviest stingrākas normas, salīdzinot ar Direktīvā 2009/148/EK noteiktajām, un ka tās ir atbildīgas par to, kā konkrēti tiek īstenoti un izpildīti valstī paredzētie noteikumi, ar kuriem transponē minēto direktīvu. Vajadzības gadījumā īpašās darba ņēmēju organizāciju un Eiropas Parlamenta prasības tiks skatītas atsevišķās pamatnostādnēs. Šīs pamatnostādnes Komisija publicētu pēc Direktīvas 2009/148/EK grozījumu pieņemšanas, nodrošinot direktīvas īstenošanu.

¹⁰ [*Atzinums attiecībā uz zinātnisko novērtējumu par azbesta iedarbības robežvērtību darba vietā.*](#)

¹¹ [*ACSH Atzinums par Eiropas Savienībai saistošo azbesta iedarbības robežvērtību darba vietā saskaņā ar Direktīvu 2009/148/EK \(dok. 008-21\), pieņemts 24.11.2021.*](#)

¹² SWD(2017) 10 final, 10.1.2017.

Atbalsts konkrētiem variantiem

Gan darba devēju organizācijas, gan arodbiedrības formālajās divposmu apspriešanās atbalstīja AR pazemināšanu Direktīvā 2009/148/EK.

Darba devēju interešu grupa un *ACSH* valdību interešu grupa piekrīt šādai AR: 0,01 šķiedras/cm³, savukārt darba ņēmēju interešu grupa atbalsta šādu AR: 0,001 šķiedras/cm³.

C. Vēlamā varianta ietekme

Vēlamā variantā sniegtie ieguvumi

Pateicoties šai iniciatīvai, nākamajos 40 gados varētu novērst 663 vēža (plaušu vēža, mezoteliomu, balsenes vēža un olnīcu vēža) gadījumu. Attiecīgi samazinātos darba ņēmēju un viņu ģimeņu ciešanas un cita starpā tiktu panākts lielāks dzīves ilgums, uzlabotos dzīves kvalitāte un darba ražība. No ekonomiskā viedokļa raugoties, veselības nozares ieguvums lēšams no 166 miljoniem EUR līdz 323 miljoniem EUR.

Padarot azbesta aizvākšanas darbu drošāku, palielināsies nozares pievilcība. Uzlabojot azbesta aizvākšanā iesaistīto uzņēmumu publisko tēlu, tiem varētu būt vieglāk atrast un noturēt darbiniekus, kā arī samazināt darbā pieņemšanas izmaksas un palielināt darba ražību.

Vēlamā variantā izmaksas

Mainot darba procesus, lai nodrošinātu atbilstību jaunajai AR, uzņēmumiem tiktu radītas lielākas izmaksas. Tās galvenokārt būtu izmaksas par papildu riska pārvaldības pasākumiem, paziņošanu, medicīnisko uzraudzību, darbu uzraudzību un apmācībām. Tomēr vidējās izmaksas vienam uzņēmumam nākamajos 40 gados nepārsniegtu 15 000 EUR. Izmaksas lielā mērā varētu novirzīt uz klientiem.

Ietekme uz uzņēmumiem, MVU un mikrouzņēmumiem

Visvairāk azbesta AR pazemināšana skars mazos uzņēmumus, kas veido vairāk nekā 99 % no uzņēmumiem, kuri strādā ar azbestu visās nozarēs. Izmaksas var nedaudz ietekmēt (izmaksu/apgrozījuma attiecība: 2–4 %) elektroiekārtu remonta, kuģu un laivu remonta un apkopes, kā arī mehānisko transportlīdzekļu apkopes un remonta nozares (t. i., 0,02 % no visiem uzņēmumiem, kuri darbā saskaras ar azbestu). Izņemot MVU šajās nozarēs, lielāko daļu MVU neietekmēs gaidāmais izmaksu pieaugums.

Būtiska ietekme uz valstu budžetiem un pārvaldes iestādēm

Izpildiestādēm varētu rasties papildu administratīvās un izpildes izmaksas. Tomēr tiek lēsts, ka šīs izmaksas nebūs lielas (aptuveni 390 000 EUR vienai dalībvalstij gadā). Izvēlētajam variantam arī būtu jāpalīdz samazināt finansiālos zaudējumus, ko dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmai un veselības aprūpes nozarei rada cilvēku veselības problēmas.

Aplēstie valsts iestāžu ieguvumi (3,4 miljoni EUR 40 gadu laikā) ir mazāki par aprēķinātajām izmaksām (aptuveni 421 miljons EUR 40 gadu laikā).

Cita paredzama būtiska ietekme

Vēlamajam variantam būs arī pozitīva ietekme uz pamattiesībām, jo īpaši attiecībā uz Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 2. pantu (tiesības uz dzīvību) un 31. pantu (godīgi un taisnīgi darba apstākļi).

Turklāt tas arī palīdzēs sasniegt ANO ilgtspējīgas attīstības mērķus (IAM): laba veselība un labklājība ([3. IAM](#)) un cienīgs darbs un ekonomiskā izaugsme ([8. IAM](#)). Paredzams, ka risinājums arī pozitīvi ietekmēs šādus divus mērķus: ražošana, inovācijas un infrastruktūra ([9. IAM](#)) un atbildīgs patēriņš un ražošana ([12. IAM](#)).

D. Turpmākā rīcība

Politikas pārskatīšanas termiņš

Ierosināto Direktīvas 2009/148/EK grozījumu iedarbīgums jāvērtē, veicot ES darba aizsardzības direktīvu izvērtējumu saskaņā ar Direktīvas 89/391/EEK 17.a pantu.